

Trädgårdstorpens Turist- attraktion i Botkyrka?

Det har bildats en turistförening i Botkyrka. Den har till uppgift att leta fram sådant som kan vara värt att visa upp för turister som kommer till vår kommun. Gillet finns med i letandet. Några intresserade går på utbildning för att kunna gajda.

Trädgårdstorp är redan nu ganska flitigt besökt av intresserade. Det går att få hjälp med visningar om man kontaktar oss.

Hembygdsdag, midsommarfest och julmarknad ger goda tillfällen för besökare att få lära om såväl vardagssysslor som festligheter förr i tiden.

Men vi har också flyttat informationsverksamheten in i nutiden. Med utställningen "Grannar med Trädgårdstorp" ville vi rädda dagens utblickar åt framtiden. Utställningen har visats både på Trädgårdstorp och på biblioteket i Tullinge. Det är möjligt att visa den på flera ställen. Så småningom går bilderna in i vårt bildarkiv. Botkyrka Fotoklubb fotograferade dem.

Styrelsen har beslutat att vi skall dela ut en broschyr i brevlådor i Tullinge för att tala om var Trädgårdstorp finns och vilka vi är som äger anläggningen.

En måttfull turism är nog möjligtäven i fortsättningen, till glädje inte minst för närområdets invånare. Vi välkomnar intresserade som skonsamma "brukare" av den fina miljö som vi kan erbjuda.

Rune Engström

Var bildutställning

"Grannar med Grädgårdstorp"

den 20 nov. 1983.

Lokal: Högbrink vid Trädgårdstorp

Bildmaterial av omgivningen var utförd av Botkyrka fotoklubb

Utställningen besöktes av c:a 50 grannar. En bland dem var fru Eivor Odelskog som lovade skriva några rader om Parkhemsområdet från förr.

Med benäget tillstånd skulle vi också få återge skrivelsen i vår tidning "Botvidsbygden" och lyder följande:

En studie tillbaka i tiden inom Parkhemsområdet fecknat 1983 av Eivor Odelskog

År 1945 köpte vi av Hem på landet tomt i kvarteret Furan nuvarande Stigbygeln. Då hade kommun planerat hela området "Tullinge Villastad" som skulle bebyggas med villor, skola, affärer och lekparkar och det var i den tron att så skulle ske, som vi sökte byggnadstillstånd.

Strax efter blev det byggnadsstopp, som varat i alla år och området förblev mestadels bebyggt med sommarbostäder. På den tiden gick korna från Tullinge Gård och betade på ängarna ovanför Stendalsbadet och tjurar stod tjudrade på båda sidor om vägen i Tullingegårdsbacken.

Allmänna badet låg utmed Strandvägen vid s.k. krokiga björken och simlärare där var magister Helge Göthberg även lärare vid Skyttbrinks skola. Barnen gick först i småskolan - Eklidskolan - en liten röd stuga belägen vid Nibblevägen, strax innan Tullinge nya station. Sedan fortsatte de i Skyttbrinks skola som ligger åt Lumbahället till bortom

den plats där Tullinge station låg förr. De som fortsatte att studera fick åka tåg till Stockholm eller till Södertälje.

Gamla Tullinge station var då belägen mellan Tullingesjöns södra ände och den s.k. grusgropen. Vägen från Parkhemsområdet till station var lång och eftersom någon buss ej fanns att tillgå på den tiden måste alla cykla eller gå både sommar som vinter. Särskilt svårt var det på vintermorgnarna eftersom det var dåligt beställt med snöplogningen och någon sandning av vägarna var det aldrig tal om. Man fick många gånger balansera sig fram i hjulspår, om några sådana fanns att tillgå, bitvis bärande på cykeln i hopp om att det var plogat när man skulle hem från arbetet.

På vårsidan stod fiskare i storstövlar ute i vassen vid södra änden av Tullingesjön nedanför Strandvägen och slog gädda och visst kunde man då för tiden få både gädda, braxen och abborre när man metade. Vid stranden nedanför bebyggelsen på Strandvägens norra del byggde svanarna sina bon.

Trädgårdstorp hade då liksom nu midsommarfest med musik och dans kring majstång samt uppträdande av folkdanslaget i Botkyrka men det bästa av allt var nog när barnen i lövad skrinna fick åka runt i Tullinge.

Det område vi nu bebor har en gång varit revir för skogens vilda djur älg, rådjur, räv och hare och det är därför inte underligt att vi fortfarande ser dem springa genom våra trädgårdar. Det har ju en gång varit deras mark. Några älgar har de senaste åren inte visat sig. Förr fanns det även gott om fasaner här särskilt vid Trädgårdstorp. Ett jaktlag höll vi oss också med som skulle decimera jaktbeståndet. Inom bebyggda trakter fick de inte skjuta. Så när jakttiden var inne drog sig älgar ner mot bostadsområdet. En morgon när grannen skulle till arbetet låg fyra älgar nedanför trappan till villan och vid ett annat tillfälle hade de lagt sig på

Strandvägen så han inte kunde cykla vidare till stationen. Att skrämman bort älgar är inte det lättaste eftersom de omedelbart går till anfall. Jag minns ett tillfälle då jaktsällskapet kom hem med tom flakvagn dragen av en häst och inte såg de så värst glada ut precis. Dagen därpå kom fyra älgar springande över Parkhemsvägen i full fart mot en kulle - över ängen och in i skogen. Efter sprang en av jägarna som bodde på området. Han hade en bössa i handen och sköt lösa skott i luften under det han höjta och skrek åt älgarna varefter även han försvann in i skogen. Älgarna hade nämligen stått och mumsat på hans fruktträd i trädgården.

På området hade Hem på landet låtit borra brunnar och satt dit pumpar men då det var lång väg till brunnarna och tungt att bära vatten beslöt vi att gräva egen brunn på tomt. Vi använde oss av så kallad slagruta en Y-formad klyka av sälg. Där den slog bäst bestämde vi oss för att gräva. Det bar sig inte bättre än att vår lille son flyttade på den markering vi gjort, så som tur var grävde vi en liten bit därifrån. När vi kommit ungefär på en meters djup fann vi skelettdelar, hovar och hår som markerade en häst som begravits där. En mycket gammal Tullingebo berättade senare för oss följande. År 1908 ägde ägaren av Tullinge Gård en ridhäst vid namn Pollak. Till ägarens stora sorg fick hästen kolik och måste skjutas. Befolkningen ville ha den skjutna hästen till hönsmat men ägaren sa att hästen skulle få en hederlig begravning. På den tiden hämtade befolkningen lera till sina vedspisar just i den grop där vi funnit kadavret. Resterna av hästen lades i en ny grav men någon brunn grävdes aldrig där.

Hur har det blivit i Tullinge de senaste åren. Jag tänker närmast på Parkhemsområdet, de delar som ägdes av Tullinge Gård för långt tillbaka i tiden, sedan det en dag stod att läsa i en daglig

tidning att ännu hade Tullinge inte upptäckts - ett område nära staden med härlig natur, fin luft och stora grönområden. Ja, vad hände där efter. Jo, det dröjde inte så värst länge förrän byggnationen kom igång.

På den mark där Tullinge Gård en gång haft sina ladugårdar, besatta med hästar och kor, växte radhus och villor upp lätt, tätt som svampar ur jorden. Tomter krympes, skog fälldes och tätbebyggelsen fortsatte.

År 1984 tänker kommunen tätbygga även detta område. Jag citerar en från det nu tätbebyggda området boendes uttal. "Vi tar en promenad i det här området där det fortfarande finns grönska, ljus och luft så att man känner sig fri."

Låt Parkhemsområdet ha kvar lite luft och grönska mellan husen - låt det få vara en lunga där de tätboende kan andas ut.

Med hälsning

Eivor Odelskog

N. Parkhemsvägen 86
Tullinge

Helge Job

vill genom Botvidsbygden framföra att han ej önskar någon uppvaktning på sin födelsedag i början av april.

Red.

NÄR GUSTAF FRÖDING
BODDE VID TULLINGE GÅRD

Efter sin utskrivning 1905 från Uppsala hospital och efter vistelse på olika konvalisenthem flyttade Fröding 1907 tillsammans med en ung Sjuksköterska från Värmland Signe Trotsig till Gröndal på Djurgården.

Året därpå 1908 flyttade Fröding till Tullinge, ett arrangemang som skulle få de gynnsamaste resultat, som överhuvud var möjligt inom gränserna för Frödings brutna nervhälsa. Som hans vårdarinna anställdes den unga sjuksköterskan Signe Trotsig, hon följde honom sedan till livets slut.

Fröding bodde alltså 1908 med sin unga vårdarinna i den s.k. Kungsstugan. (flygelbyggnad till Tullinge Gård.)

Kungsstugan

Här blev Fröding på hösten så mycket bättre att han började

dikta. Under lek uppförde de båda under en tid det stadespel av Slavinna och sultan, som kastade några ögonblick av fest och leenden åt deras vardags trista upprepningar och som gav upphov till Frödings sista större färdiga diktcykel Ghaselens makt med sina 22 sånger. Här skrev han också "En fattig munk från Skara".

1909

Bodde Fröding och syster Signe i Hanefrid vid Strandvägen omedelbart nedanför Tullinge Gård.

Här tillkom den ofullbordade samlingen Reconvalescentia som Ruben Berg på Signe Trotsigs uppdrag utgav 1913 på Wahlströms och Widstrands förlag.

Fröding nedskrev sina dikter i ett antal anteckningsböcker och stänkte dem och rätten till dess utgivning åt syster Signe Trotsig.

En dag på vårvintern rev han enligt vad syster Signe berättat ut ett par blad av dessa konceptböcker och sände henne med de på dem skrivna dikterna Benvenutas hämd och Viedom upp till Bonniers förlag för att offentliggöras i Bonniers Månadshäften.

Dessa dikter blev naturligtvis ytterst välkomna.

Fröding hade inte på många år publicerat några nya dikter,

Dessa betalades med ett honorar som var betydligt större än han tidigare hade fått.

Förvisso en glädjande uppmuntran för Fröding i en bekymmersam tid.

Fröding bodde 1910 ö 1911 på Gröndal där han dog den 8 febr. 1911.

Källa: ur en Levnadsteckning om Gustaf Fröding av John Landquist.

Georg Malmkvist.

Frivillighetens kyrka i Tullinge.

I anledning av Tullinge kyrkas 25-årsjubileum har i februari 1984 utgivits en bok. "En berättelse om människor som byggde sin egen kyrka".

Boken är utgiven av Ingvar Tyllström och Redaktionskommittén: Ulla och Henry Sandström, Tullinge, vilka har lyckats att i boken ange det mesta av vad som hänt under de 25 åren och är värd att läsas varför jag varmt vill rekommendera att läsa de,

Georg Malmkvist

Boken är utgiven i två prislägen: 1000 ex. är numrerade och kostar 100 kronor och den onummerade 60 kronor, och kan tillhandahållas av Redaktionskommittén eller i Tullinge bibliotek i Tullinge centrum.

Gåvor-till Gillets bildarkiv:

Av Ingrid Padel har Gillet fått mottaga 17 st foton med motiv från Tullinge gård av Familjerna Frans Beijer och Jakob Tegnér m.fl. vilka bodde på Tullinge gård i slutet av 1800-talet.

Styrelsen framför härmed ett varmt tack till Ingrid.

INSTITUTET FÖR FOLKLIVSFORSKNING
STOCKHOLMS UNIVERSITET.
Uppsats för påbyggnadskurs
Etnologi. Vårterminen 1984

Nya medlemmar:

Ulf Johansson	Tullinge
Inga-Britt Johansson	Tullinge
Roland Johansson	Tullinge
Eva Söderström	Lumba
Lars-Erik Lundberg	Tyresö
Alvar Olsson	Tullinge
Solveig Olsson	Tullinge
Bodil Sjöberg	Tullinge
Birger Sjöberg	Tullinge
Ulf Eriksson	Tullinge
Gun Eriksson	Tullinge
Solveig Stefan	Norsborg
Eva-Charlotta Pettersson	Lumba
Ann-Britt Palm	Tullinge
Annelie Lönn	Tullinge

Vi hälsar er hjärtligt välkomna
i Gillet. Inom Gillet är vi alla
Du.

Styrelsen

ANG. MEDLEMSAVGIFTEN:

Du som inte betalat in din medlemsavgift för 1984 - gör det, det är hög tid, senast den 31 mars. Använd det bifogade inbet.kortet som du fick med förra infobladet.

Ingrid Avelin

JULGRANSPLUNDRING PÅ ALFA-LAVAL!

Vi dansade ut julen för totalt ca 1000 barn och vuxna på Alfa-Laval den 15/1 samt den 21-22/1.

Då drogs det långdanser genom matsalen där mamor och pappor drack ur sista kaffeskvätten till en mumsig gräddtårta.

Våra spelmän (ett-tal) kämpade på med långa långdanser innan ringarna blivit hopkopplade och "så små grodorna och räven raskar" tog vid.

I pausen uppträdde en clownfamilj. Mera lekar, raketen och granutkast-samt långdans fram till de efterlängtnade påsborden.

Efter dessa tre dagar kunde man med gott samvete gå hem och slänga ut sin egen gran ty då var julen ordentligt utlänsad.

ARMA

Angående den nya dräkten för barn och ungdomar.

Jag skall berätta lite om våran barndrätt.

Det började med att ett par föräldrar kom till mej våren -83 och frågade varför inte våra barn hade dräkter när så många barn och juniorer i andra föreningar hade det.

Under sommaren tänkte jag till och kom till hösten med förslag. Jag ville att barn och ungdomar skulle välja det som dom tyckte bäst om.

Det var väldigt roligt att se och höra hur intresserade de blev och tillsammans valde vi ut den dräkt som nu finns.

Snabbt fick jag beställa tyger och klippa till delarna och göra mönster för att föräldrarna skulle hinna få dräkten klar till "den stora dagen" som var Stadshusfesten. Jag åkte till Stadshuset för att vara med på festen och det var en fröjd att se barn och ungdomar i sina dräkter. Dom var så fina och jag var stolt över att vi äntligen hade en barndrätt.

De mindre barnen har sin "dans dräkt" även när de övar, och det bevisar väl att dom tycker om den. Det har varit mycket roligt arbete och här vill jag också tacka föräldrarna som ställt upp och sytt dräkterna.

Om det finns någon som inte har fått tyg men gärna vill hadet, så finns det tyg inköpt av föreningen, så ring bara till mej.

Ulla Magnusson Tel. 03 7733964.

Guidningsteknik.

Stockholms läns Hembygdsförbund anordnade kursen, som hade dubblerats p.g.a. det stora intresset. Söndagen den 13 nov - 83 var Vera Torgilsson, Kristina Szykier och undertecknad med.

Dagen började i Biologiska museets konferenslokal, där museiläraren Ann Grönhammar berättade

om stadsvandringar, som innebär att man lär känna sin närmiljö i form av t.ex. olika tiders byggnader och personer. Guiden skall naturligtvis både ha kunskap om och prova sträckan samt börja berätta först när alla alla är samlade.

Haninge Hembygdsgille har i samarbete med kommunen utbildat guider. Därifrån kom Inger Heijkenskjöld och berättade entusiastiskt sin buss- och båttrundturer guiderollens innebörd samt det viktiga samarbetet med kommunen. Haninge utbildade 18 guider 1983 och sedan genomfördes 30 turer med 1700 deltagare.

Dagen avslutades med rundvandring på Skansen under museilärare Stefan Bohmans inspirerande ledning. Vi guidades i Seglora kyrka, Oktorpsgården, Skogaholms herrgård, Hornborgastugan och Moragården. Stefan påpekade hur viktigt det är att se gårdarna i ett historiskt-socialt sammanhang och även personifiera. Vi är alltså på rätt väg när vi samlar in fakta om våra byggnader.

Inför Hembygdsåret 1984 håller även vår kommun på att utbilda guider och från Gillet deltar Sven-Gunnar Broström, Bertil Dahlby och nedtecknaren av dessa rader.

Karin Gerstel

Ansv.utgivare: Rune Engström 03-911092

Redaktion: Georg Malmkvist 08-7731711
Ingrid Avelin 08-7711512

Red.adress: Malmgårdsbacken 2
146 00 Tullinge

=====

EffTack till Botkyrka Hembygdsgille
för de vackra blommorna på min 80-årsdag.

Alexis Blomberg

=====

SISTA MANUS DAG till Botvidsbygden
N:r 2 är den 16 maj.

Resa till Öland

den 30 maj - 3 juni.

till "Solens och vindarnas ö" dit vill vi fara - det var slutresultatet av vår "Ölandsafton" som samlade 27 deltagare. Fina bilder visades av flera deltagare och dessutom berättade Alexis Blomberg livfullt om Emys födelsebygd - 50 generationer sedan ha bebott den gård Emy kommer ifrån. Bengt Borgström avslutade programmet med en kort, sammanfattad historik och läste 2 fina dikter - det gav en fin stämning åt kvällen.

Diskussionen kring kaffebordet var livlig och spontant framfördes en önskan om en bussresa eller med egna bilar. Gemenskapen i en buss blir bättre och alla får samma information.

Alltså. Den 30 maj kl. 15.00 (ev. senare) planerad avfärd från Tullinge mot första övernattnig i Kalmar. Den 31 maj kan vi då fara över bron till Öland och har 3 hela dagar på den natursköna ön i dess vårprätt, dessutom full av kulturhistoriska minnen. Fåglar, blommor, Eketorp en av de 16 fornborgarna, Himmelsberga -bygdgården, Långe Jan, Allvaret, Borgholm, Solliden etc det finns mycket vi vill hinna se på.

Varför inte en folkdansuppvisning - om vi får några dansare med oss?

Vi reser med buss från Botkyrka Traveller, förhoppningsvis med Bernhard.

Vi bor på vandrarhem, redan inbokade, ev. sista natten på pensionat.

Vi äter förslagsvis ett stadigt mål mat ute. Morgon-och kvällsmål kan vilaga på vandrarhemmen själva.

Vi betalar för buss och logi cirka 500 kronor. Maten tillkommer. Bidrag från Gilleet är utlovat.

Vi vill ha bussen full - 33 passagerare- för att kunna hålla priset. Även icke medlemmar äro välkomna till fullt pris.

Anmälan senast den 30 april till Vera Torgilsson 47 44 65. eller Rune Engström 31 10 32.

Hjärtligt välkomna

Vera Torgilsson

"Hembygds-kämpar - ni ägnar er åt fel saker!"

— Hembygdsvården är fylld av gubbar med utpräglad revirkänslighet

— Hembygdsgrunden är ett självändamål

— Hembygdsgrunden saknar förmåga att se framåt!

De här provocativa påståendena kommer att skapa debatt nu under 1984 — Hembygds-åren.

— Vi har överdrivit en smula, men tendenserna finns. Vi har till exempel i rörelsen äldre hembygds-kämpar som byggt upp museer de är så rädda om att de knappt tåls släppa in folk. Och det är farligt!

Det säger Josef Rydén, ordförande i Jönköpings hembygdsförbund och tillsammans med Rune Ruhnbro, radioman från Örebro, författare till boken »Alla våra hembygd».

Plantöst prylsamlande

När hembygdsvården bildades i seklets början var den en ungdomsrörelse, skriver författarna i förordet till boken. Den var också en kraft i samhället:

— Då var rörelsen mer inriktad på nuet, säger Josef Rydén. Den var en protesterörelse som riktade sig mot industrialiseringen och dess hot mot det gamla allmogesamhället — som ju då fortfarande levde kvar.

— I dag är den i stället tillbakablickande och nostalgisk.

I boken har Josef Rydén och Rune Ruhnbro vänt sig mot det plantösa prylsamlandet som de

tycker sig se i rörelsen. Mot oförmågan att se de stora linjerna utanför den egna hembygdsgrunds gårdsgårdar.

— Man ser ofta bara det man har hemma. När man som jag besöker hembygdsföreningar runt om blir man ofta visad skolmuseer och brandmuseer till exempel. Sådana som det finns tio till av i samma län. Men det vet de inte!

— När man bygger upp ett museum måste man ta fasta på det som är typiskt för bygden, tycker Josef Rydén. Inte bara samla på det som ligger nära till hands eller ägna sig åt det som hembygdsföreningar brukar syssla med.

Förvaltnings- problem

Bara i Jönköpings län finns ett 100-tal hembygdsgrunder. Att föreningarna bygger upp museer betyder att de får dras med dryga förvaltningsproblem, anser Josef Rydén. Han har ett näraliggande exempel, i hemstaden Nässjö.

Hembygdsföreningen i stan är gammal och har genom åren skapat en hembygdsgrunden mitt i stan. Samlat gamla byggnader och flyttat hit — en gammal prästgård, en lanthandel, en banvaktstuga, ett stationshus... Nu står här 13 hus som måste underhållas.

— I dag är läget det, att vi har en styrelse som arbetar hårt med att förvalta parken och byggnaderna. Den hinner inte med så mycket annat.

Samhälls- planering

Följden blir att föreningen inte får tid att verka i samhällsplaneringen, som Josef Rydén menar att den bör göra.

— Det borde till exempel vara självklart att hembygdsföreningarna är remissorgan i frågor som rör stadsplanering, säger han. Men engagemanget får inte bara gälla den fysiska miljön. Hembygdsfolket måste också ta del i kulturella sammanhang och använda sina kunskaper.

— Och hembygdsföreningarna skulle kunna låna ut av sina föremålssamlingar till skolorna så att de användes i undervisningen.

Att driva bevarandefrågor i Nässjö har sina svårigheter, berättar Josef Rydén. Staden är så ung. Här finns inga miljöer som betecknats som kulturhistoriskt omistliga.

Lyckas hävda sig rätt väl

— Men jag tror ändå att vi lyckats hävda oss rätt väl. Vi lyckades bland annat förhindra att kommunen satte in moderna fönster på stadshuset från början av seklet, den finaste byggnaden vi har här. Och nu har vi också bildat en arbetsgrupp mellan kommunen och hembygdsföreningen.

Men trots att Josef Rydén anser att hembygdsföreningarna ska bli mer utåtriktade och ägna sig mindre åt prylarna vill han inte jämna landets hembygdsgrunder med marken.

— Jag vill ju inte att man förstör det här fina och roliga som finns i bygden. Det stärker bygdegemenskapen — och det är viktigt.

— Men gårdarna bör mera bli centra för aktiviteter och gemenskap. Prylarna får inte ta överhanden!

Kerstin Davidson